

Ontwikkeling en migratie

Vaak wordt aangenomen dat mensen migreren omdat ze arm zijn en dat ontwikkeling migratie kan verminderen. In deze module worden studenten uitgenodigd om kritisch na te denken over wat ontwikkeling betekent en hoe ontwikkeling en migratie elkaar beïnvloeden. Aan de hand van vier casussen uit de hele wereld denken de studenten na over de verwevenheid tussen migratie en ontwikkeling, dat wil zeggen de complexe manieren waarop ontwikkelingsprocessen, zoals veranderingen in infrastructuur, onderwijssystemen, politieke vrijheden, technologie en sociaal-culturele normen, verband houden met immigratie en emigratie. De module laat zien dat migratie een maatschappelijk verschijnsel is dat alle samenlevingen en mensen raakt, ongeacht hun ontwikkelings- en inkomensniveau.

Leerdoelen en resultaten

Globaal leerdoel

De complexe manieren begrijpen waarop migratie en ontwikkeling elkaar beïnvloeden

Specifieke leerdoelen

Wijdverbreide veronderstellingen over migratie en ontwikkeling evalueren
Begrijpen dat ontwikkeling een proces van sociale verandering is
Begrijpen waarom ontwikkeling vaak leidt tot meer in plaats van minder migratie

Lesplan en tijdslijn

Geen voorbereiding voor de les

Lesverloop

- Activiteit 1: Quiz: Feiten over migratie en ontwikkeling (10 min)
- Activiteit 2: Casussen: Onderzoek naar verbanden tussen migratie en ontwikkeling (20 min)
- Activiteit 3: Analyse: Begrijpen hoe ontwikkeling werkt (15 min)

Huiswerk: Ontwerp een campagne poster (60 min)

↘ Overzicht document

Achtergrondinformatie voor leraren.....	2
Activiteiten: Opdrachten, uitleg en antwoorden.....	4
Materiaal en werkbladen voor leerlingen.....	10
Aanvullende bronnen.....	23

➤ Achtergrondinformatie voor leraren

Deze korte briefing:

1. Bespreekt verschillende benaderingen van het begrip ontwikkeling
2. Legt uit hoe ontwikkeling migratie beïnvloedt
3. Legt uit hoe migratie ontwikkeling beïnvloedt
4. Combineert analyses op individueel, gemeenschaps- en landniveau.

Migratie wordt vaak beschouwd als een antwoord op mondiale ongelijkheid en armoede. Op basis van deze veronderstelling presenteren politici in Europa en elders regelmatig **ontwikkeling als een oplossing om migratie terug te dringen. Maar is dit echt waar?** Om het verband tussen migratie en ontwikkeling te begrijpen, moeten we dieper ingaan op het migratieproces en het concept ontwikkeling.

Migratie is een sociaal proces. Voor velen is het een manier om een betere levensstandaard, onderwijs en gezondheidszorg voor zichzelf en hun gezin te bereiken of om zich te beschermen tegen geweld en onderdrukking. Voor velen is het ook een manier om de wereld te ontdekken, hun mogelijkheden te benutten en zich te ontplooiën door te ontsnappen aan maatschappelijke verwachtingen en culturele normen. Als zodanig is **migratie onlosmakelijk verbonden met persoonlijke en maatschappelijke ontwikkelingsprocessen.**

Ontwikkeling wordt vaak begrepen als economische ontwikkeling, gemeten aan de hand van het bruto binnenlands product (BBP) per hoofd van de bevolking, of als menselijke ontwikkeling, gemeten aan de hand van de menselijke ontwikkelingsindex (HDI), die gezondheids-, onderwijs- en economische indicatoren omvat. Maar ontwikkeling is meer dan een reeks indicatoren. **Ontwikkeling is een proces van sociale verandering** dat een grote verscheidenheid aan politieke, demografische, technologische, culturele en economische verschuivingen omvat die vaak op elkaar inwerken (Castles 2009). Zo ging de industrialisatie in het Engeland van de 18e eeuw gepaard met een sterke migratie van het platteland naar de stad, aangezien de boeren de onzekerheden van het landbouwleven verlieten voor de zekerheid van loonarbeid, een proces dat zich herhaalde in andere landen zoals het Italië van het midden van de 20e eeuw (Cinotto 2011; Polanyi 2001 [1944]). Deze historische voorbeelden doen ook belangrijke vragen rijzen over hoe de toekomstige automatisering en de vooruitgang van de kunstmatige intelligentie de productie, de arbeidspraktijken en de migratie zouden kunnen veranderen.

Ontwikkeling vindt ook plaats op individueel niveau, waar het is gedefinieerd als "een proces van uitbreiding van de reële vrijheden die mensen genieten" (Sen 1999: 3), of een proces dat leidt tot een beter materieel, relationeel en subjectief welzijn (Pouw 2020). Die persoonlijke ontwikkeling kan worden bereikt door betere toegang tot onderwijs en gezondheidszorg, veiligheid en gendergelijkheid, een hoger inkomen, meer politieke vrijheden en rechten, of het behoud van natuurlijke hulpbronnen. Wanneer we ontwikkeling in deze termen definiëren, beseffen we dat **ontwikkeling niet beperkt blijft tot de zogenaamde "ontwikkelingslanden";** ook de zogenaamde "**ontwikkelde**" landen blijven zich ontwikkelen omdat sociale en individuele veranderingen altijd doorgaan.

Dit betekent dat **zowel maatschappelijke als individuele ontwikkelingsprocessen van invloed zijn op migratie.** Individuele ontwikkeling, zoals nieuwe vaardigheden, kennis of sociale netwerken, beïnvloedt de persoonlijke wens om te migreren en het vermogen van mensen om dat te doen. Maatschappelijke ontwikkeling in termen van verbeterde infrastructuur, politieke vrijheden of onderwijs zal van invloed zijn op de samenleving en op de vraag of burgers kansen kunnen vinden om te groeien waar zij wonen.

Maar vermindert ontwikkeling dan echt de migratie? Tegen de wijdverspreide aannames laat veel onderzoek zien dat **ontwikkeling in armere contexten de neiging heeft om migratie te vergroten,** zowel interne migratie in de vorm van verstedelijking, als internationale migratie over grenzen heen (Clemens 2014; de Haas 2010b; Skeldon 1997). Dit komt doordat **ontwikkeling de aspiraties van mensen om te migreren en hun mogelijkheden om dat te doen verhoogt** (zie ook optionele grafiek van activiteit

3). Dit verklaart ook waarom **het niet de armsten in de wereld zijn die migreren**: De meest migrerende landen zijn midden- en hoge-inkomenslanden, en binnen elk land zijn het meestal de middenklassen die het meest migreren, niet de armen. Pas bij een relatief hoog ontwikkelingsniveau - vergelijkbaar met dat van Thailand, Ecuador of Jordanië - begint deze relatie tussen ontwikkeling en emigratie te keren. Het is belangrijk op te merken dat, ongeacht het ontwikkelingsniveau, de emigratie nooit volledig zal stoppen, maar alleen op lagere niveaus zal doorgaan.

Tegelijkertijd, **wanneer plaatsen een belangrijke ontwikkeling doormaken, neemt de immigratie naar die plaatsen toe**, omdat zij aantrekkelijk worden voor mensen die de capaciteiten en de ambities hebben om verder te groeien en te bloeien dan wat hun land van verblijf kan bieden. Hoewel immigratie niet centraal staat in deze module, is het belangrijk om de verschillende migratiepatronen van een plaats (interne migratie, immigratie, emigratie, retourmigratie) steeds in hun onderlinge samenhang te analyseren.

Dit verband - waarbij de emigratie eerst toeneemt met de ontwikkeling en pas op hoge ontwikkelingsniveaus weer begint af te nemen, terwijl de immigratie voortdurend toeneemt met de ontwikkeling - wordt de "mobiliteitstransitie" genoemd (Zelinsky 1971) (zie ook de optionele grafiek van activiteit 1). Belangrijk is dat deze **mobiliteitstransitie niet deterministisch** is, d.w.z. dat hij niet noodzakelijkerwijs voor elk land of elke gemeenschap hetzelfde is. Het algemene patroon suggereert echter wel dat het bepleiten van ontwikkeling als een manier om "emigratie te stoppen" - als het al lukt - alleen succes heeft op de zeer lange termijn wanneer een hoog ontwikkelingsniveau veel mensen in staat stelt hun aspiraties ter plaatse te vervullen, zonder te hoeven migreren. De wetenschap dat zowel emigratie als immigratie een intrinsiek onderdeel zijn van sociale verandering helpt ook verklaren waarom de menselijke geschiedenis altijd gepaard is gegaan met migratie en waarom, hoezeer regeringen ook proberen migratie te beheersen, **migratie zal blijven bestaan zolang sociale verandering plaatsvindt**.

Om het nog ingewikkelder te maken, is de relatie tussen migratie en ontwikkeling niet eenrichtingsverkeer: Terwijl ontwikkeling migratie beïnvloedt, **kan migratie ook op verschillende manieren ontwikkeling beïnvloeden** (de Haas 2010a; Portes 2009). Enerzijds hebben ontwikkelingsactoren en diasporagroepen gewezen op de **positieve effecten** van migratie op ontwikkeling, aangezien migranten **geld terugsturen** en investeren in hun gemeenschap van herkomst. In landen als de Filipijnen, Oezbekistan, Albanië of Senegal vertegenwoordigen de geldtransfers van migranten ongeveer 10% van hun BBP (Wereldbank 2022). Migranten brengen ook ondernemers- en technische knowhow mee terug - "**brain gain**" genoemd - en kunnen ideeën over politieke vrijheid en gelijkheid overbrengen naar hun landen van herkomst, de zogenaamde **sociale of politieke overdrachten**.

Naast dergelijke positieve verhalen klagen **pessimistische stemmen** het fenomeen van de "**brain drain**" aan, waarbij de hoogst opgeleiden van een samenleving - zoals artsen of IT-specialisten - de neiging hebben naar het buitenland te migreren, waardoor hun thuisland vaardigheden en expertise verliest die de ontwikkeling zouden kunnen bevorderen (Docquier en Rapoport 2012). Naarmate het opleidingsniveau stijgt, nemen ook de migratieaspiraties van mensen toe en de middelen die zij kunnen gebruiken om te migreren. Hoogopgeleiden migreren echter niet alleen vanwege betere salarissen en levensstandaarden elders en omdat iemand door zijn beroepsspecialisatie minder snel een baan dicht bij huis vindt. Hoogopgeleiden beseffen ook dat er grote veranderingen nodig zijn op het gebied van infrastructuur, politieke stabiliteit, sociale bescherming of corruptiebestrijding om de algemene levensstandaard in hun eigen land te verbeteren. Het is dan ook niet realistisch om aan te nemen dat de bijdragen van migranten op *zichzelf* grootschalige structurele hervormingen of sociale veranderingen teweeg kunnen brengen (de Haas en Vezzoli 2013). Met andere woorden, **terwijl ontwikkeling een belangrijke invloed heeft op migratie, is de invloed van migratie op ontwikkeling veel zwakker** (Portes 2010; de Haas 2010a).

In deze module verkennen studenten de complexe manieren waarop migratie en ontwikkeling als sociale processen met elkaar verbonden zijn. Dit geeft hen de instrumenten om de **wijdverbreide publieke en politieke verhalen** over hoe ontwikkelingsbeleid migratie zou kunnen beïnvloeden, te evalueren en te relativiseren.

↳ Activiteiten: Opdrachten, uitleg en antwoorden

Lesverloop | **Activiteit 1**

Quiz: Feiten over migratie en ontwikkeling

LEERDOELEN

- Studenten ontkrachten populaire veronderstellingen over het verband tussen migratie en ontwikkeling

MATERIAAL

- Vier afbeeldingen (werkblad voor de leerlingen) - uitgeprint of geprojecteerd op een scherm
- Grafiek van het verband tussen de menselijke ontwikkelingsindex (HDI) van landen en hun migratieniveau (zie oplossingen) - afgedrukt of geprojecteerd op een scherm
- Optioneel: Schematische grafiek van het verband tussen ontwikkeling, immigratie en emigratie

DUUR: 10 MIN.

UITLEG VAN DE ACTIVITEIT EN DIDACTISCHE SUGGESTIES

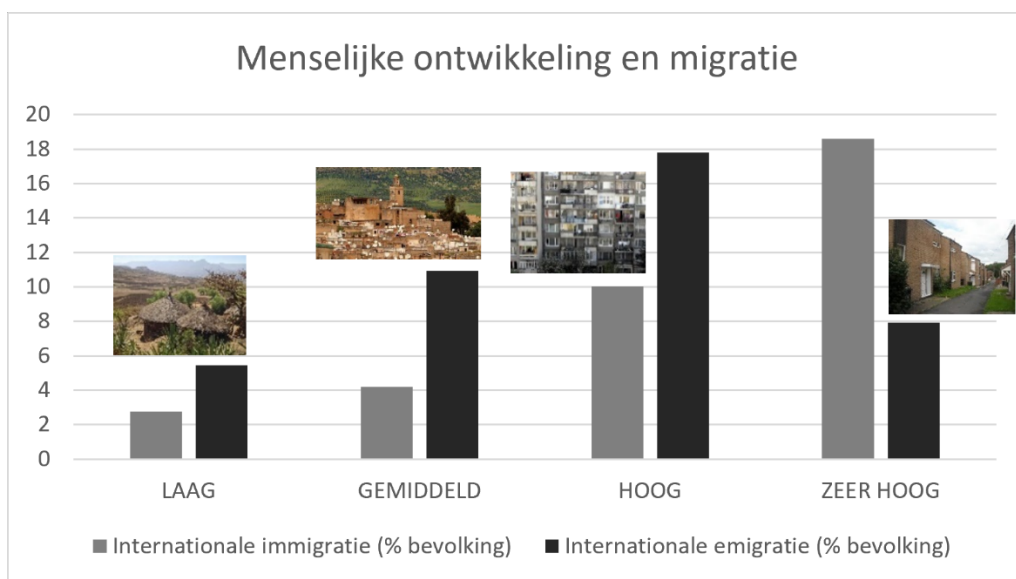
- Laat de leerlingen de vier foto's zien zonder extra informatie te geven.
- Vraag hen te raden welke foto welke van de volgende vier locaties afbeeldt: Manchester, Verenigd Koninkrijk; Fez, Marokko; een dorp op het platteland van Ethiopië; Sofia, Bulgarije.
- Vraag hen te raden uit welke plaats mensen het meest emigreren. Laat hen de foto's rangschikken van meest naar minst en hun mening toelichten.
- Onthul de antwoorden en verduidelijk dat de meeste migranten uit landen met een gemiddeld of hoog inkomen komen.
- Toon de grafiek(en) op de volgende pagina en leg het verband uit tussen immigratie, emigratie en menselijke ontwikkeling (zie ook het achtergrondverhaal).
  - Ontkracht twee populaire veronderstellingen over het verband tussen emigratie en ontwikkeling door te verduidelijken dat (1) het niet de armsten zijn die emigreren en (2) ontwikkeling de emigratie uit een plaats/land vaak verhoogt, niet verlaagt - tenminste in het begin. Dit komt omdat ontwikkeling gewoonlijk de kennis, de vaardigheden en het geld vergroot die mensen hebben om te migreren als zij dat willen.
  - Leg uit dat immigratie naar een plaats/land toe neemt naarmate het zich ontwikkelt. Dit komt omdat ontwikkeling landen aantrekkelijker maakt voor migranten in termen van onderwijs- en beroepsmogelijkheden, sociale en politieke veiligheid en gezondheidszorg, naast vele andere factoren.
- Vertel de leerlingen dat ze nu in activiteit 2 de dynamiek van elke casus gaan verkennen.

OPLOSSINGEN EN VOORGESTELDE ANTWOORDEN

- Rangschikking van landen van de hoogste naar de laagste emigratiegraad (emigranten als % van de bevolking). De tabel toont ook de HDI van elk land en hun immigratiecijfers (immigranten als % van de bevolking):

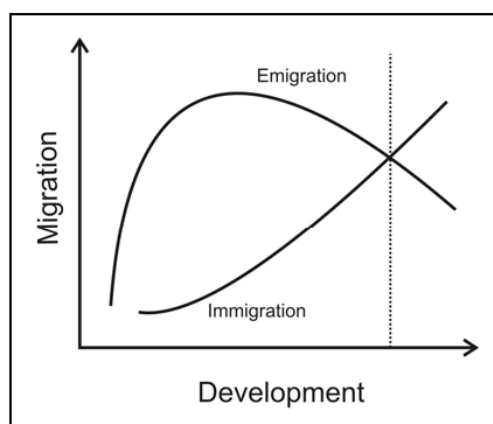
	Human Development Index (van 0-1)	Emigranten als % van de bevolking	Immigranten als % van de bevolking
1. Bulgarije	0.8	24.22	2.65
2. Marokko	0.68	8.84	0.28
3. VK	0.93	6.97	13.79
3. Ethiopië	0.5	0.82	0.94

Grafiek met verband tussen menselijke ontwikkeling, immigratie en emigratie

Opmerkingen bij de grafiek: Deze grafiek is een bijgewerkte versie van de grafiek in de Haas (2010b). Hij is gemaakt op basis van gegevens over migratie en menselijke ontwikkeling die door het Department of Economic and Social Affairs (UN DESA) en het United Nations Development Programme (UNDP) zijn verstrekt voor alle landen ter wereld tussen 1990 en 2020. De grenswaarden zijn: HDI < 0,550 voor lage menselijke ontwikkeling, 0,550-0,699 voor gemiddelde menselijke ontwikkeling, 0,700-0,799 voor hoge menselijke ontwikkeling en HDI>0,800 voor zeer hoge menselijke ontwikkeling.

- Optioneel: Je kan ook de volgende grafiek tonen om dit verband schematischer weer te geven:

Bron: De Haas 2010a: 19

Casussen: Onderzoek naar verbanden tussen migratie en ontwikkeling

LEERDOELEN

- Studenten onderzoeken hoe ontwikkeling en migratie elkaar beïnvloeden in een specifiek geval.
- Studenten identificeren belangrijke mechanismen die migratie en ontwikkeling met elkaar verbinden

MATERIAAL

- Uitgeprinte factsheets en vragenformulier voor elke casus (zie leerlingenmateriaal)
- Uitgeprinte antwoordbladen voor elke casus (zie leerlingenmateriaal)

DUUR: 20 MIN.

UITLEG VAN DE ACTIVITEIT EN DIDACTISCHE SUGGESTIES

- Verdeel de klas in vier of acht groepen.
- Elke groep onderzoekt de casus van een specifieke regio/stad en de ontwikkelingsdynamiek ervan (bij acht groepen werken twee groepen aan dezelfde casus).
- De leerlingen hebben 15 minuten om de factsheet van hun casus door te nemen en te antwoorden op de vragen over begrip, reflectie en overdracht in het leerlingenmateriaal.
- Deel de antwoordbladen uit en laat de leerlingen hun antwoorden controleren (5 minuten).
- Verzamel de antwoordbladen als u wilt dat de leerlingen activiteit 3 alleen op basis van hun eigen uitwerkingen doen.

VOORGESTELDE ANTWOORDEN

- Zie de antwoordbladen in de sectie leerlingenmateriaal.
- Dwarsdoorsnijdende inzichten worden in de volgende activiteit besproken.

Analyse: Begrijpen hoe ontwikkeling werkt

LEERDOELEN

- Leerlingen begrijpen dat ontwikkeling veel meer is dan economische factoren
- Leerlingen begrijpen dat ontwikkeling invloed heeft op zowel de wensen als de mogelijkheden van mensen om te migreren

MATERIAAL

- Q&A-werkbladen van activiteit 2
- Optioneel: Projectie van aspiratie-capaciteiten grafiek

DUUR: 15 MIN.

UITLEG VAN DE ACTIVITEIT EN DIDACTISCHE SUGGESTIES

- Vraag elke groep om kort hun casus te presenteren en de aspecten van ontwikkeling die zij hebben geïdentificeerd en die van invloed zijn op de wensen en mogelijkheden van mensen om te migreren uit te leggen. Idealiter wordt elk aspect door een ander groepslid gepresenteerd en vatten de overige groepsleden de casus samen als inleiding.
- De docent rondt de les af door de leerlingen te leiden naar de bredere inzichten over ontwikkeling en de migratie-effecten daarvan die in de onderstaande oplossingen worden beschreven.

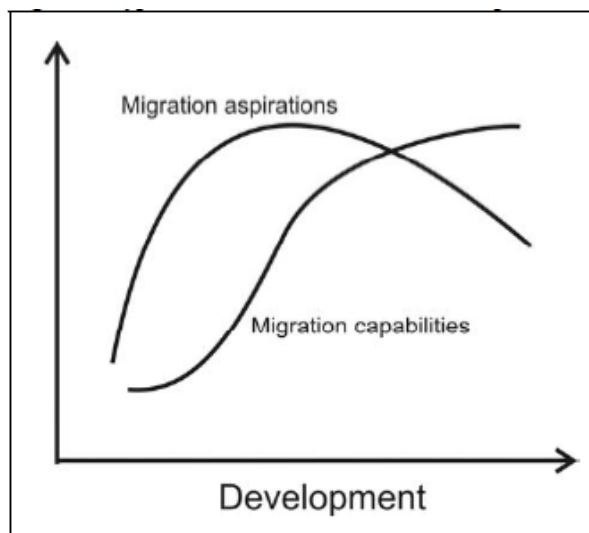

OPLOSSINGEN EN VOORGESTELDE ANTWOORDEN

- Voorgestelde antwoorden die de leerlingen zouden kunnen bedenken op basis van de casussen:

Aspecten van ontwikkeling die van invloed zijn op de wens van mensen om te migreren	Aspecten van ontwikkeling die van invloed zijn op het vermogen van mensen om te migreren
<p>Onderwijs → Willen een stedelijk leven (elders) met betere toegang tot gezondheidszorg, hoger onderwijs en woonkwaliteit voor hen en hun gezin</p> <p>Specialisatie van de arbeidsmarkt, industrialisatie, internationale investeringen → Willen beroepsmogelijkheden die aansluiten bij hun vaardigheden</p> <p>Internet/sociale media, toerisme, politieke integratie → Onafhankelijkheid willen van traditionele maatschappelijke normen/familieverwachtingen & willen leven in een politiek vrijere, minder corrupte en meer gelijke samenleving</p> <p>Technologische ontwikkelingen, KI → Heroriëntatie van levensprioriteiten weg van werk en hogere levenskwaliteit willen, mogelijk buiten de stad en dichterbij de natuur</p>	<p>Onderwijs → Meer vaardigheden en kennis hebben om zich te informeren over potentiële bestemmingen en daar kansen te grijpen</p> <p>Hogere salarissen, internationale investeringen, geldtransfers van migranten → Meer geld hebben om in migratie te investeren</p> <p>Internet/sociale media, toerisme, infrastructuur/verleden migratie → Betere netwerken/verbindingen hebben met mensen op de bestemming, langs de migratieroute of om pendelen/telewerken te vergemakkelijken.</p> <p>Politieke integratie → Meer/minder mogelijkheden hebben om te migreren, bv. binnen de EU, naar landen met partnerschappen of zonder visumplicht.</p>

- Deel na de bespreking van deze aspecten met de leerlingen een uitgebreide definitie van ontwikkeling:
  - Ontwikkeling heeft vele dimensies en moet worden gezien als een puzzel die uit vele stukjes bestaat.
  - Het gaat niet alleen om inkomensstijgingen en andere economische indicatoren, maar ook om toegang tot betere gezondheidszorg en onderwijs, persoonlijke en politieke vrijheden, goed functionerende infrastructuur en diensten, enz.
- Leg de leerlingen uit welke verschillende effecten ontwikkeling heeft op iemands streven en vermogen om te migreren:
  - Om de migratie-effecten van ontwikkeling op individueel en gemeenschapsniveau te begrijpen, moet men zowel kijken naar hoe ontwikkeling de levenswensen (aspiraties) van mensen vormt als naar de middelen die nodig zijn om te migreren (capaciteiten).
  - Uit onderzoek blijkt dat ontwikkeling doorgaans de mogelijkheden om te migreren vergroot, omdat mensen door ontwikkeling toegang krijgen tot meer vaardigheden, kennis, sociale netwerken en financiële middelen.
  - Het effect van ontwikkeling op migratieaspiraties is complexer: Uit onderzoek blijkt dat de migratieaspiraties doorgaans toenemen met de ontwikkeling, omdat mensen hun levenshorizon verbreden en hogere persoonlijke en professionele ontwikkelingsverwachtingen hebben. Vaak proberen zij deze verwachtingen in het buitenland te vervullen omdat hun land van verblijf, dat zich langzaam ontwikkelt, deze mogelijkheden nog niet biedt. Pas wanneer hun land van herkomst een hoog ontwikkelingsniveau heeft bereikt, beginnen deze migratieaspiraties weer af te nemen omdat de persoonlijke en professionele aspiraties in eigen land kunnen worden vervuld.
- Optioneel: Je kan de volgende grafiek laten zien om dit verband tussen migratieaspiraties, migratiemogelijkheden en ontwikkeling te visualiseren:

Bron: De Haas 2010a: 17

Ontwerp een campagne poster

LEERDOELEN

- De complexe manieren waarop migratie en ontwikkeling elkaar beïnvloeden creatief weergeven
- Nadenken over de wijdverbreide publieke en beleidsverhalen over migratie en ontwikkeling

MATERIAAL

- Computer, printer
- Papier, scharen, kleurstiften enz.

DUUR: 60 MIN.

UITLEG VAN DE ACTIVITEIT EN DIDACTISCHE SUGGESTIES

- Stel dat jij en je twee klasgenoten zijn ingehuurd door een NGO die zich bezighoudt met ontwikkeling of migratie. Om hen te helpen met hun volgende publieke communicatiecampagne krijgt jullie team de opdracht educatief materiaal te ontwikkelen. Gebruik je creativiteit om een campagneposter of folder te ontwerpen met een belangrijke boodschap over migratie en ontwikkeling.
- Kies als groep een van de centrale boodschappen uit de les die jullie bijzonder interessant vonden:
  - Ontwikkeling is meer dan economische ontwikkeling, het is een proces van sociale verandering
  - Ontwikkeling is altijd gaande, niet alleen in "ontwikkelingslanden".
  - Het zijn niet de armsten die migreren, want om te kunnen migreren moeten mensen de mogelijkheid en de wens hebben om te migreren.
  - Ontwikkeling in de landen van herkomst leidt eerder tot meer dan tot minder emigratie, tot een bepaald omslagpunt.
  - Mensen migreren vaak om beter onderwijs te krijgen; maar onderwijs verhoogt op zijn beurt ook de wensen en mogelijkheden van mensen om te migreren.
  - ...of kies een andere belangrijke boodschap die hier niet wordt genoemd!
- Je kunt een combinatie gebruiken van tekeningen, foto's, grafieken en zelfs verhalen of een QR-code om wat muziek of filmmateriaal op te nemen om de meest opvallende en effectieve poster te maken!

➤ Materiaal en werkbladen voor leerlingen

Activiteit 1: Vier plekken

Afbeelding 1

Afbeelding 2

Afbeelding 3

Afbeelding 4

Activiteit 2: Casussen

Casus 1: Wayisso, Ethiopië

10 belangrijke migratie- en ontwikkelingsfeiten over Wayisso

1. Wayisso is een dorp in Ethiopië, gelegen op 164 km ten zuiden van de hoofdstad Addis Abeba.
2. In de eerste helft van de 20e eeuw begonnen drie families die leefden van kleinschalige landbouw en het fokken van vee zich in verschillende gebieden van Wayisso te vestigen.
3. De mensen zetten dit agrarische leven voort tot het communistische Derg-regime in de jaren zeventig aan de macht kwam. Het Derg-regime richtte basisscholen op met een curriculum dat gemodelleerd was naar moderne, massale onderwijssystemen, ook op het platteland. Het basisonderwijs stelde het leven in de stad voor als modern, terwijl het landbouwleven als traditioneel en minder aantrekkelijk werd afgeschilderd.
4. Na de val van de communistische regering in 1991 werden de mensen ontevredener over het landbouwleven en gingen ze steeds meer naar de stad kijken. Vooral mannen begonnen naar de stedelijke gebieden van Ethiopië te migreren.
5. Vrouwen zijn altijd al mobiel geweest: van generatie op generatie was bijna alle migratie van het platteland naar het platteland vrouwelijk - meestal om te trouwen. Meer recentelijk zijn sommige vrouwen ook naar de Arabische Golfstaten getrokken om als dienstmeisje te werken als alternatief voor (of om te ontsnappen aan) het huwelijk en om zelfstandig geld te verdienen.
6. Sinds de jaren 2000 begint een nieuwe generatie kinderen die in Wayisso opgroeien het dorp te verlaten om lager of hoger onderwijs te volgen in nabijgelegen steden. Sommige van deze kinderen zijn nog maar zeven of acht jaar oud.
7. Niet iedereen heeft echter de middelen om Wayisso te verlaten. Wie vertrekt en wie blijft, verschilt per familie en is afhankelijk van de sociale netwerken en het geld dat zij hebben om de migratie van familieleden te ondersteunen. Wie al familie in de stad heeft, kan op deze netwerken vertrouwen om zelf te migreren.
8. De laatste jaren hebben particuliere buitenlandse investeerders in het gebied geïnvesteerd. Sher Ethiopië, een Nederlandse bloemenkwekerij, en Verde Beef, een Nederlands-Amerikaanse veehouderij, vestigden productielocaties naast Wayisso.
9. Deze investeringen hebben migratie uit andere Ethiopische regio's aangetrokken. De Wollaita, een etnische groep uit Zuid-Ethiopië, zijn vaak tewerkgesteld als dagelijkse landarbeiders of als arbeiders op de Sher-bloemenkwekerijen. Lokale inwoners uit Wayisso werken echter niet graag in Sher Ethiopië vanwege de slechte werkomstandigheden en het lage loon.
10. Tegenwoordig blijven velen in Wayisso boeren, en vele anderen vertrekken voor onderwijs en nieuwe vormen van werk in naburige steden of verder weg. Slechts zeer weinigen migreren echter naar het buitenland; vrouwen die naar de Golf vertrekken blijven een uitzondering.

Vragen

Lees de factsheet en identificeer wie de mensen waren die de afgelopen 20 jaar in Wayisso zijn gebleven en wie de mensen waren die zijn vertrokken. Noem ook de belangrijkste reden voor hun emigratie.

Mensen die uit Wayisso migreerden:

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p><i>Mensen die in Wayisso bleven:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Denk na over factoren die beïnvloedden waarom mensen bleven of vertrokken uit Wayisso. Welke invloed hadden veranderingen in het schoolstelsel op de situatie van de mensen in Wayisso? Hoe heeft de komst van internationale bedrijven de situatie in Wayisso veranderd?</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>De Ethiopische regering bouwt een nieuw spoor- en snelwegennet dat dwars door Wayisso zal lopen. Hoe zou dit de toekomst van Wayisso en de migratiepatronen van de inwoners kunnen beïnvloeden? Zou deze ontwikkeling emigratie, immigratie en algemene mobiliteitsniveaus versnellen of verminderen, en hoe?</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Schrijf twee aspecten van de ontwikkeling op die van invloed waren op de wens van mensen om naar/van Wayisso te migreren en twee aspecten van de ontwikkeling die van invloed waren op hun vermogen om dat te doen.</p>	
<p><i>Aspecten die van invloed zijn op de wens om te migreren:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p><i>Aspecten die van invloed zijn op het vermogen om te migreren:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Antwoordblad – Casus 1: Wayisso, Ethiopië

Mensen die uit Wayisso migreerden:

- Mensen met een hogere opleiding en meer geld dan anderen vertrokken om het agrarische leven te ontvluchten en naar de steden te migreren.
- Kinderen vertrokken om elders onderwijs te volgen.
- Vrouwen migreerden vaak naar of weg van Wayisso om te trouwen. Meer recent migreren ze ook naar de Golf om zelfstandig geld te verdienen.

Mensen die in Wayisso bleven:

- Veel mensen hadden niet de aspiraties om te vertrekken, d.w.z. zij konden zich geen ander leven voorstellen of wilden dat niet.
- Velen hadden niet de mogelijkheden om te vertrekken, d.w.z. niet genoeg geld, sociale netwerken, kennis om te migreren.

Factoren die van invloed waren op waarom mensen Wayisso bleven of verlieten:

- De invoering van massaal basisonderwijs bracht (vaak te rooskleurige) informatie over het stadsleven naar Wayisso, waardoor mensen gingen dromen van het leven in de stad.
- De vestiging van internationale bedrijven in de buurt van Wayisso trok Ethiopiërs uit andere regio's aan om in Wayisso te komen werken. Het lage loon en de slechte arbeidsomstandigheden bieden echter geen aantrekkelijk alternatief voor het leven als boer.

Verschillende scenario's:

- De Ethiopische regering zou kunnen besluiten het hele dorp te vernietigen en alle inwoners naar een andere plaats te migreren. Dit zou de huidige economische en sociale praktijken van de inwoners van Wayisso verstoren.
- Een andere mogelijkheid is dat Wayisso profiteert van de ligging op het kruispunt van grotere steden. Er zou zich een kleine economie kunnen ontwikkelen rond handelsposten of rustplaatsen, waardoor nieuwe mogelijkheden voor de inwoners van Wayisso zouden ontstaan om in hun levensonderhoud te voorzien. Dit zou ook migranten uit de omgeving kunnen aantrekken om zich daar te vestigen. De grotere connectiviteit van Wayisso zou ook de algemene mobiliteitsniveaus kunnen verhogen - inwoners zouden verder weg kunnen werken/studeren en toch in Wayisso blijven wonen. Dit zou het voor de jongere generatie ook gemakkelijker maken om naar grotere steden te trekken en toch in contact te blijven met hun familie thuis.

Aspecten die van invloed zijn op de wens om te migreren:

- Onderwijs → Willen een stedelijk leven met betere toegang tot hoger onderwijs en woonkwaliteit
- Internet/sociale media → Onafhankelijkheid willen van traditionele maatschappelijke normen/familieverwachtingen zoals huwelijk

Aspecten die van invloed zijn op het vermogen om te migreren:

- Onderwijs → Meer vaardigheden en kennis hebben om zich te informeren over potentiële bestemmingen en daar kansen te grijpen
- Eerdere migratie → Betere netwerken/contacten hebben met mensen op de bestemming

Casus 2: Fez, Marokko

10 belangrijke feiten over migratie en ontwikkeling in Fez

1. Fez werd gesticht in 789 en was de hoofdstad van Marokko tot de Franse kolonisatie in 1912. Vandaag de dag telt het ongeveer 1,2 miljoen inwoners.
2. Fez was altijd al een belangrijke bestemming voor Marokkanen van het platteland, een tendens die sinds de jaren zeventig versneld is. Veel plattelands-urbane migranten komen om te werken in de (grotendeels informele) ambachtelijke sector van de stad of om een betere levenskwaliteit te bereiken in termen van toegang tot diensten, gezondheidszorg of onderwijs.
3. Sinds de jaren negentig is Fez ook een belangrijke plaats van herkomst geworden voor emigratie, met name naar Frankrijk, Spanje en Italië.
4. Uit een studie is gebleken dat ongeveer 20% van de bevolking van Fez in het buitenland woont (tegenover 10% nationaal gemiddelde). Daarvan komt 73% uit gezinnen die niet uit Fez maar uit andere delen van Marokko komen. Dit wijst erop dat Fez een springplank is van interne naar internationale migratie.
5. Marokkaanse emigranten vertrekken op zoek naar betere beroepskansen, maar ook om vrijheid te krijgen voor persoonlijke ontwikkeling, met name om te ontsnappen aan het repressieve politieke klimaat in Marokko en de vaak knellende sociaal-culturele normen en (gendergerelateerde) familieverwachtingen.
6. Als UNESCO cultureel erfgoed sinds 1981 is Fez ook een toeristische trekpleister geworden. De bloeiende toeristische sector heeft sinds 2000 veel Europese migranten en Marokkaanse repatrianten aangetrokken die in de economie van Fez investeren. Velen kopen en renoveren traditionele huizen in het oude stadscentrum om er hotels of restaurants van topkwaliteit van te maken.
7. Deze investeringen leidden tot lokale ontwikkeling en nieuwe banen. Het stelde de plaatselijke bevolking ook bloot aan buitenlandse gewoonten en levensstijlen. Samen met de groei van internet en sociale media heeft dit de levenshorizon van de inwoners van Fez en hun verwachtingen ten aanzien van de diversiteit van het leven en de mogelijkheden in de hele wereld verruimd.
8. Historisch gezien was Fez ook altijd een bestemming voor pelgrims en religieuze studenten uit West-Afrika omdat de stichter van de Moslim Tijani broederschap, een religieuze orde, in 1815 in Fez werd begraven.
9. Sinds het midden van de jaren 2000 trekken meer migranten uit Afrika ten zuiden van de Sahara (met name uit Senegal, Mali, Kameroen en Ivoorkust) naar Fez om er hoger onderwijs te volgen, te werken of Fez te gebruiken als opstap naar Europa. Een faciliterende factor is dat veel West-Afrikaanse burgers geen visum nodig hebben om naar Marokko te reizen.
10. 75% van de West-Afrikaanse migranten heeft een middelbare opleiding en 14% een universitaire opleiding; velen van hen werken in callcenters in Fez en in de communicatiesector in het algemeen.

Vragen

Lees de factsheet en identificeer wie de mensen zijn die de afgelopen 20 jaar naar Fez zijn gemigreerd en wie de mensen zijn die naar het buitenland zijn gemigreerd. Noem ook de belangrijkste reden voor hun migratie.

Mensen die naar Fez zijn gemigreerd:

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p><i>Mensen die naar het buitenland zijn gemigreerd:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Denk na over factoren die beïnvloed hebben waarom mensen naar Fez of naar het buitenland zijn gemigreerd: Hoe gaven historische religieuze banden en recente politieke ontwikkelingen vorm aan migratiepatronen naar Fez? Hoe beïnvloedde het groeiende internationale toerisme en de verspreiding van internet en sociale media de wensen van mensen om internationaal te migreren?</p>	
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Het Marokkaanse ministerie van hoger onderwijs heeft in 2021 in Fez de eerste <i>ationale universiteitshub</i> van Marokko gelanceerd, die de private en publieke universiteiten van de steden met elkaar verbindt en ruimte biedt aan meer dan 160.000 Marokkaanse en buitenlandse studenten. Hoe zou dit de toekomst van Fez en de migratiepatronen van zijn inwoners kunnen beïnvloeden? Zou deze ontwikkeling de emigratie, de immigratie en de algemene mobiliteitsniveaus versnellen of verminderen, en hoe?</p>	
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>Schrijf twee aspecten van de ontwikkeling op die de wens van de mensen om naar/van Fez te migreren hebben beïnvloed en twee aspecten van de ontwikkeling die hun vermogen om dat te doen hebben beïnvloed.</p>	
<p><i>Aspecten die van invloed zijn op de wens om te migreren:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p><i>Aspecten die van invloed zijn op het vermogen om te migreren:</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Antwoordblad – Casus 2: Fez, Marokko

Mensen die naar Fez zijn gemigreerd:

- Fez is een bestemming voor Marokkaanse migranten van het platteland die op zoek zijn naar een beter bestaan.
- Fez heeft altijd religieuze migranten en pelgrims uit West-Afrika, met name Senegal, aangetrokken, en meer recentelijk ook studenten en pelgrims.
- Fez trekt ook migranten uit Europa aan en Marokkaanse repatrianten die in het toerisme investeren, vooral in hotels en restaurants.

Mensen die naar het buitenland zijn gemigreerd:

- Sinds de jaren tachtig is de emigratie uit Fez toegenomen. Veel emigranten uit Fez komen uit families van interne migranten.
- Marokkanen zochten betere economische kansen in het buitenland, maar mensen vertrokken ook vanwege het politiek repressieve klimaat in Marokko. Ook de traditionele gezinsverwachtingen deden jongeren naar het buitenland gaan om meer persoonlijke vrijheid te krijgen.

Factoren die beïnvloed hebben waarom mensen naar Fez of naar het buitenland zijn gemigreerd:

- Fez heeft altijd migranten uit West-Afrika aangetrokken omdat het een belangrijke religieuze stad is. Meer recentelijk is Fez ook aantrekkelijk geworden voor mensen uit West-Afrika die willen studeren of werken, omdat zij geen visum nodig hebben om naar Marokko te reizen. Voor wie verder wil reizen naar Europese landen, waarvoor moeilijk een visum te krijgen is, is Fez een interessante tussenstop.
- De wereldwijde connectiviteit via toerisme, internet en sociale media heeft de inwoners van Fez blootgesteld aan een diversiteit van levensstijlen, talen en gewoonten, maar ook aan alternatieve maatschappelijke modellen met meer politieke vrijheid en sociale veiligheid en mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling. Dit heeft deels de wens van mensen om naar het buitenland te emigreren vergroot, maar niet noodzakelijkerwijs hun mogelijkheden om dat te doen.

Verschillende scenario's:

- De uitbreiding van het hoger onderwijs in Fez zal er waarschijnlijk toe leiden dat meer mensen naar Fez migreren: studenten uit West-Afrika en het Marokkaanse platteland, Marokkanen uit andere steden en Marokkaanse repatrianten uit het buitenland die aan deze universiteiten komen werken.
- Partnerschappen met buitenlandse universiteiten kunnen ook de uitwisseling van studenten in Afrika of het Middellandse-Zeegebied stimuleren.
- Tegelijkertijd zal het hoger onderwijs studenten (en hun gezinnen) met sterkere beroepsaspiraties meer sociaal kapitaal en connectiviteit bieden om na hun studie internationale migratie na te streven.

Aspecten die van invloed zijn op de wens om te migreren:

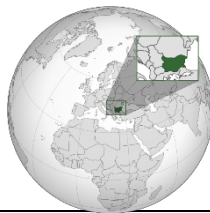
- Onderwijs → Willen een stedelijk leven met betere toegang tot gezondheidszorg, hoger onderwijs en huisvesting
- Internet/sociale media, toerisme → Onafhankelijkheid willen van traditionele maatschappelijke normen & willen leven in een politiek vrijere samenleving

Aspecten die van invloed zijn op het vermogen om te migreren:

- Onderwijs → Meer vaardigheden en kennis hebben om zich te informeren over potentiële bestemmingen en daar kansen te grijpen
- Eerdere migratie/remises → Meer geld hebben om te investeren in migratie en netwerken/connecties met mensen op de bestemming.

Casus 2: Sofia, Bulgarije

10 belangrijke feiten over migratie en ontwikkeling in Sofia

1. Sofia is de hoofdstad van Bulgarije en telt ongeveer 1,25 miljoen inwoners. De bevolking van Sofia is, net als die van Bulgarije, in de loop der tijd afgenomen als gevolg van lage geboortecijfers, hoge sterftcijfers en hoge emigratie.
2. Van 1945 tot de val van de Sovjet-Unie in 1989 werd het land geregeerd door de Bulgaarse Communistische Partij. De landbouw werd gemechaniseerd, waardoor landarbeiders van het land werden gehaald. Deze arbeiders migreerden naar snel industrialiserende stedelijke gebieden zoals Sofia.
3. Terwijl interne migratie heel gewoon was, was emigratie uit Bulgarije tot 1989 beperkt. Als er al emigratie plaatsvond, was dat via door de staat gecontroleerde arbeidsmigratie of vanwege etnische of politieke motieven, bijvoorbeeld Bulgaarse Turken die naar Turkije migreerden en Joden die naar Israël vertrokken.
4. Vanaf 1989 leidde de overgang van een socialistische naar een markteconomie tot hoge werkloosheid en een lage levensstandaard in heel Bulgarije. De emigratie van laag- en hooggeschoolde seizoenarbeiders nam toe, waardoor de vrees ontstond dat de meest geschoolde werknemers Bulgarije de rug toekeerden ("brain drain").
5. In 2007 trad Bulgarije toe tot de Europese Unie. Dit betekende dat Bulgaren plotseling visumvrij naar ongeveer 150 landen konden reizen en geleidelijk toegang kregen tot de arbeidsmarkt van de EU.
6. In de jaren 2000 werd de Bulgaarse economie gekenmerkt door de privatisering van de industrie en industriële sluitingen, wat leidde tot lage en ongelijke economische kansen in het hele land. In 2014 is de economische groei weer versneld, maar nog steeds veel lager dan de EU-gemiddelden.
7. Politiek gezien hebben de Bulgaren te maken met instabiliteit, hoge corruptieniveaus en een beperkte toegang tot diensten en gezondheidszorg.
8. Tegenwoordig is Sofia het machtscentrum van Bulgarije: De op industrie gebaseerde economie van Sofia is snel veranderd in een diensteneconomie en het is nu een centrum voor hoger onderwijs en buitenlandse investeringen. De stad herbergt 20 procent van de totale Bulgaarse beroepsbevolking en genereert het grootste deel van het Bulgaarse bruto binnenlands product (BBP).
9. De mogelijkheden die in Sofia worden geboden hebben geleid tot een toenemende trek van het platteland naar de stad en de ontvolking van sommige plattelandsgebieden. Jongeren uit dorpen hebben vaak meer emigratieplannen dan jongeren in Sofia.
10. Tegelijkertijd leiden nieuwe investeringen van internationale bedrijven in diverse sectoren van de Bulgaarse economie tot een tekort aan hooggekwalificeerde specialisten in Sofia, hetgeen Bulgaren in het buitenland ertoe zou kunnen aanzetten naar Bulgarije terug te keren.

Vragen

Lees de factsheet en identificeer wie de mensen waren die de afgelopen 20 jaar naar Sofia zijn gemigreerd of naar het buitenland zijn gemigreerd. Vermeld ook de belangrijkste reden voor hun interne/internationale migratie.

Mensen die naar Sofia zijn gemigreerd:

Mensen die naar het buitenland zijn gemigreerd:

Denk na over factoren die beïnvloedden waarom mensen naar Sofia of naar het buitenland migreerden. Welke invloed hadden veranderingen in de economische structuren op de wensen van mensen om intern of internationaal te migreren? Welke invloed had het EU-lidmaatschap van Bulgarije op de mogelijkheden en wensen van mensen om internationaal te migreren?

Samen met de Wereldbank en de EU werkt de Bulgaarse regering aan een nationaal ontwikkelingsplan dat grote investeringen omvat voor Sofia Tech Park, een centrum voor wetenschap en technologie net buiten Sofia. Het doel is om innovatie en ondernemerschap in Bulgarije de komende 15 jaar te bevorderen. **Hoe zou dit de toekomst van Sofia en de migratiepatronen van zijn inwoners kunnen beïnvloeden?** Zou deze ontwikkeling emigratie, immigratie en algemene mobiliteitsniveaus versnellen of verminderen, en hoe?

Schrijf **twee aspecten van de ontwikkeling op die van invloed waren op de wens van mensen om naar/van Sofia te migreren** en **twee aspecten van de ontwikkeling die van invloed waren op hun vermogen om dat te doen.**

Aspecten die van invloed zijn op de wens om te migreren:

Aspecten die van invloed zijn op het vermogen om te migreren:

Antwoordblad – Casus 3: Sofia, Bulgarije

Mensen die naar Sofia zijn gemigreerd:

- De ongelijke industrialisatie leidde tot grote ongelijkheid in Bulgarije, waarbij sommige plattelandsgebieden in extreme armoede verkeerden en de kansen in Sofia geconcentreerd waren. Dit leidde tot interne migratie van het platteland naar Sofia.
- Meer recentelijk is er ook een tekort aan hooggekwalificeerde specialisten in Sofia, wat Bulgaren in het buitenland ertoe zou kunnen aanzetten naar Bulgarije terug te keren.

Mensen die naar het buitenland zijn gemigreerd:

- Tot 1989 was emigratie zeer moeilijk en beperkt. Sindsdien is de emigratie toegenomen omdat mensen op zoek gaan naar meer politieke stabiliteit en economische kansen, wat leidt tot een vermeende "braindrain".

Factoren die beïnvloedden waarom mensen naar Sofia of naar het buitenland migreerden:

- De overgang van een socialistische naar een markteconomie in 1989 resulteerde in de sluiting van industrieën, hoge werkloosheid en een lage levensstandaard, wat leidde tot een hoge emigratie. Sofia daarentegen is met succes overgeschakeld op een diensteneconomie en biedt meer kansen dan de rest van het land op het gebied van werkgelegenheid en onderwijs. Daarom migreren veel mensen binnen Bulgarije naar Sofia. Aangezien de investeringen in de stad toenemen, blijven steeds meer hoogopgeleide professionals liever in Sofia.
- Door de toetreding tot de EU hebben mensen meer mogelijkheden om internationaal te migreren, omdat ze zich vrij kunnen verplaatsen en in alle EU-landen kunnen werken. Door het EU-lidmaatschap zijn ook de reisvisa voor veel andere landen in de wereld afgeschaft. Tegelijkertijd kunnen ook de politieke instabiliteit, de beperkte carrièremogelijkheden en de corruptie in Bulgarije in vergelijking met andere EU-landen de wens van mensen om te migreren doen toenemen.

Verschillende scenario's:

- Economische groei en innovatie zouden de wens van Bulgaren om te migreren aanzienlijk kunnen veranderen. Professionals met specifieke vaardigheden in de groeiende sectoren, maar ook werknemers die deze industrieën indirect ondersteunen, bijvoorbeeld schoonmaakdiensten, catering, persoonlijke diensten, zouden van de investeringen profiteren door kansen binnen Bulgarije te krijgen. Sofia Tech Park zou ook de terugkeer van hoogopgeleide Bulgaren die in het buitenland wonen, kunnen versnellen.
- De emigratie zou echter alleen aanzienlijk afnemen als ook andere (niet-economische) omstandigheden verbeteren - zoals toegang tot gezondheidszorg, onderwijs en goede huisvesting, minder corruptie en criminaliteit en betere administratieve en gerechtelijke procedures door de staat.

Aspecten die van invloed zijn op de wens om te migreren:

- Specialisatie van de arbeidsmarkt, internationale investeringen → Professionele kansen willen die aansluiten bij hun vaardigheden
- Internet/sociale media, politieke integratie → willen leven in een minder corrupte en meer gelijke samenleving

Aspecten die van invloed zijn op het vermogen om te migreren:

- Politieke integratie → Meer mogelijkheden hebben om te migreren, bv. binnen de EU
- Internationale investeringen, geldtransfers van migranten → Meer geld hebben om in migratie te investeren

Casus 4: Manchester, VK

10 belangrijke migratie- en ontwikkelingsfeiten over Manchester

1. Manchester is een stad in het noordwesten van Engeland. 20% van de 580.000 inwoners is buiten het Verenigd Koninkrijk geboren (tegenover 10% in het hele land). Het is ook een ongelijke stad, met enkele van de armste en rijkste buurten van het Verenigd Koninkrijk.
2. Eind 18e eeuw gaf de industriële revolutie de aanzet tot grootschalige immigratie naar Manchester, te beginnen met Ierse migranten die in de fabrieken werkten en gevolgd door Joodse migranten die vervolging in Oost-Europa ontvluchtten.
3. Als industriële stedelijke kern was Manchester ook een historische bestemming voor interne migratie. Sinds de verwerkende industrie in de jaren zeventig begon af te nemen, hebben Britten er echter voor gekozen om Manchester te verlaten om redenen van werkgelegenheid of levensstijl, en wel naar Londen of meer landelijke plaatsen, geholpen door betere vervoersinfrastructuur en thuiswerk.
4. Om de afnemende aantrekkingskracht van Manchester tegen te gaan, heeft de lokale overheid sinds 2000 geïnvesteerd in projecten om de ongelijkheid tussen wijken te verminderen en de stad om te vormen tot een knooppunt van de kenniseconomie.
5. De uitbreiding van de EU met Oost-Europa in 2004 veranderde de immigratie naar Manchester, aangezien burgers uit acht nieuwe landen (bv. Polen, Tsjechië en Hongarije) toegang kregen tot de Britse arbeidsmarkt. Sinds de economische crisis van 2008 is ook de immigratie uit Spanje en Italië toegenomen.
6. Tegenwoordig zijn de grootste migrantengemeenschappen in Manchester de Pakistani, Ieren en Polen, gevolgd door Nigerianen, Chinezen en Indiërs.
7. In tegenstelling tot de veelbesproken kwestie van immigratie zijn er weinig gegevens en debatten over emigratie. Het Verenigd Koninkrijk is echter altijd een land van vertrek geweest: In de koloniale tijd vestigden Britse burgers zich over de hele wereld, om aan de armoede te ontsnappen, arbeidskansen te krijgen of in het koloniale bestuur te dienen.
8. Tegenwoordig wonen ongeveer 5 miljoen Britten in het buitenland - voor werk of voor hun pensioen. De belangrijkste landen van bestemming zijn Australië, Spanje, de VS, Canada, Ierland, Zuid-Afrika en Frankrijk.
9. Het referendum van 2016 over "Brexit" en het proces dat leidt tot het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de EU in januari 2020 heeft het dagelijks leven van migranten in het Verenigd Koninkrijk beïnvloed: Een anti-immigratieretoriek en een politiek verhaal over "het terugnemen van de controle over de grenzen van het VK" leidde tot uitsluiting en onzekerheid onder migranten, van wie sommigen besloten het VK te verlaten.
10. Brexit had ook gevolgen voor de migratiepatronen van en naar het VK: Zowel de drie miljoen EU-burgers in het VK als de één miljoen Britse burgers in de EU kregen plotseling te maken met een onzekere juridische status. Sommigen konden een permanent verblijf of burgerschap aanvragen in hun woonplaats, maar velen moesten hun leven aanpassen, terugkeren naar huis of hun migratieplannen opgeven.

Vragen

Lees de factsheet en identificeer wie de mensen zijn die de afgelopen 20 jaar naar Manchester of naar het buitenland zijn gemigreerd. Vermeld ook de belangrijkste redenen voor hun interne/internationale migratie.

Mensen die naar Manchester migreerden:

Mensen die migreerden uit Manchester:

Denk na over factoren die beïnvloedden waarom mensen naar Manchester migreerden of ervan wegtrokken. Welke invloed hadden de opkomst en het verval van Manchester als productiecentrum op de wens van mensen om naar de stad te migreren of eruit te vertrekken? Welke invloed hadden politieke veranderingen in verband met de EU (uitbreiding/Brexit) op de wensen en mogelijkheden van mensen om te migreren?

Sinds 2000 investeert Manchester in een kenniseconomie en een centrum voor distributie, logistiek en hightechindustrie. De vooruitgang op het gebied van kunstmatige intelligentie (KI) doet echter vrezen dat automatisering en robotica deze industrieën en de plaatselijke arbeidsmarkt zullen beïnvloeden. **Hoe zou dit de toekomst van Manchester en de arbeidskansen van de plaatselijke bevolking en migranten kunnen beïnvloeden?** Zou KI de emigratie, immigratie en algemene mobiliteitsniveaus versnellen of verminderen, en hoe?

Schrijf **twee aspecten van de ontwikkeling op die van invloed waren op de wens van mensen om naar/van Manchester te migreren** en **twee aspecten van de ontwikkeling die van invloed waren op hun vermogen om dat te doen.**

Aspecten die van invloed zijn op de wens om te migreren:

Aspecten die van invloed zijn op het vermogen om te migreren:

Antwoordblad – Casus 4: Manchester, VK

Mensen die naar Manchester migreerden:

- Historisch gezien kwamen mensen uit Ierland en Oost-Europa, en later uit Pakistan, India, China en Nigeria, in het kader van de industrialisatie naar Manchester om in de industriële sector te werken.
- Sinds de jaren 2000 migreerden steeds meer Europeanen naar Manchester in het kader van de vrije mobiliteit van de EU, vooral uit Polen.

Mensen die uit Manchester migreerden:

- Mensen migreerden voor hun werk, pensioen of levensstijl naar Londen, het platteland of het buitenland, naar Australië, de VS, Spanje of Frankrijk.

Factoren die beïnvloedden waarom mensen naar Manchester migreerden of ervan wegtrokken:

- De industriële revolutie veranderde Manchester in een belangrijke bestemming voor binnenlandse migranten en werknemers uit Ierland en Oost-Europa die in de stad nieuwe werk- en levenskansen zagen. De industriële achteruitgang van Manchester sinds de jaren 1970 ging gepaard met een afname van de arbeidsmigratie en mensen die de stad verlieten omdat ze het leven elders aantrekkelijker vonden.
- Politieke ontwikkelingen zoals het EU-lidmaatschap en Brexit hebben de migratiepatronen diepgaand beïnvloed. Terwijl de uitbreiding van de EU mogelijkheden creëerde voor EU-migranten om in het VK te werken en te wonen, voelden migranten die zich al in het VK hadden gevestigd na Brexit een toename van vreemdelingenhaat, waarbij sommigen besloten terug te keren naar hun land van herkomst. Tegelijkertijd maakten deze ontwikkelingen het ook moeilijker voor Britse burgers om in het buitenland te wonen.

Verschillende scenario's:

- KI, automatisering en robotica zouden ertoe kunnen leiden dat velen hun baan verliezen, niet alleen werknemers die handarbeid verrichten, maar ook werknemers in kennisbanen. Dit zou kunnen betekenen dat de werkloosheid en de emigratie uit Manchester toenemen, terwijl minder mensen naar de stad zouden migreren gezien de geringe kansen op werk en leven.
- De geschiedenis leert echter dat mensen zich aanpassen aan technologische vooruitgang, en daarom is het waarschijnlijker dat de impact van KI zal leiden tot een reorganisatie van werk en banen, in plaats van tot het verlies ervan. Deze transformatie zal waarschijnlijk gevolgen hebben voor de mobiliteit in Manchester doordat het profiel van de migranten die naar en van de stad zullen migreren, zal veranderen. Als KI uiteindelijk leidt tot een hogere productiviteit en innovatie, zullen de aantrekkelijkheid en de levensstandaard van de stad toenemen, en bijgevolg ook de totale immigratie.

Aspecten die van invloed zijn op de wens om te migreren:

- Specialisatie van de arbeidsmarkt, industrialisatie → Willen beroepsmogelijkheden die aansluiten bij hun vaardigheden
- Technologische vooruitgang/KI → Heroriëntatie van levensprioriteiten weg van werk en hogere levenskwaliteit buiten de stad wensen

Aspecten die van invloed zijn op het vermogen om te migreren:

- Politieke integratie → Meer/minder mogelijkheden hebben om te migreren, bv. binnen de EU
- Infrastructuur → Meer mogelijkheden hebben om op twee verschillende plaatsen te werken en te wonen voor woon-werkverkeer

Aanvullende bronnen

Referenties

- Benson, M. (2021). Brexit's Hidden Costs for Britons Living in the EU. *Current History*, 120 (824), 118–120.
- Berriane, M. (2009). *Mobilités nouvelles autour du Maroc à travers le cas de la ville de Fès Rapport intermédiaire*. Oxford, UK : International Migration Institute.
- Berriane, M.; Adergal, M.; Idrissi Janati, M. & Berriane, J. (2011). Rapport Final Maroc : Mobilités nouvelles autour du Maroc à travers le cas de la ville de Fès. In O. Bakewell & G. Jónsson, *Migration, mobilité et villes africaines: Rapport de synthèse sur le programme de recherche Perspectives africaines sur la mobilité humaine*. Oxford, UK: International Migration Institute.
- Bullen, E. (2015). *Manchester Migration. A Profile of Manchester's migration patterns*. Manchester City Council: Performance and Intelligence Chief Executive's Department.
- Castles, S. (2009). Development and Migration--Migration and Development: What Comes First? Global Perspective and African Experiences. *Theoria*, 56(121), 1-31.
- Cinotto, S. (2011). Memories of the Italian rice belt, 1945–65: work, class conflict and intimacy during the 'great transformation'. *Journal of Modern Italian Studies*, 16(4), 531-52.
- Clemens, M. A. (2014). *Does Development Reduce Migration? CGD Working Paper 359*. Washington, DC: Center for Global Development (CGD).
- Daskalova, D., & Slaev, A. D. (2015). Diversity in the suburbs: Socio-spatial segregation and mix in post-socialist Sofia. *Habitat International*, 50, 42-50.
- de Haas, H. & Vezzoli, S. (2013). Migration and Development on the South–North Frontier: A Comparison of the Mexico–US and Morocco–EU cases. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 39(7), 1041-65.
- de Haas, H. (2010a). Migration and development: A theoretical perspective." *International Migration Review* 44(1), 227-64.
- de Haas, H. (2010b). *Migration Transitions: a Theoretical and Empirical Inquiry into the Developmental Drivers of International Migration*. IMI Working Paper 24. Oxford, UK: University of Oxford: International Migration Institute.
- Docquier, F., & Rapoport, H. (2012). Globalization, Brain Drain, and Development. *Journal of Economic Literature*, 50(3), 681-730.
- Dragneva, J., & Popova-Hristova, M. (2021). Exploring opportunities for the return of Bulgarian migrants in response to the growing need for specialized staff in Sofia. *Proceedings of CBU In Social Sciences*, 2, 92-105.
- Markova, E. (2010). *Effects of migration on sending countries: Lessons from Bulgaria*.
- Polanyi, K. (2001) [1944]. *The Great Transformation. The Political and Economic Origins of Our Time*. Boston, MA: Beacon Press.
- Portes, A. (2009). Migration and development: reconciling opposite views. *Ethnic and Racial Studies*, 32(1), 5-22.
- Portes, A. (2010). Migration and social change: Some conceptual reflections. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(10), 1537-63.
- Pouw, N. (2020). *Wellbeing Economics: How and Why Economics Needs to Change*. Amsterdam University Press.
- Rangelova, R., Kalchev, J., Vladimirova, K., Minchev, V., Boshnakov, V., & Blajeva, S. (2006). *Gender Dimension of the Bulgaria's New Migration: Policy Implications*. *Economic Studies*. Series of the Institute of Economics, BAS and the Economic Academy " D. Tsenov" – Svishtov, 15(1), 43-66.
- Rzepnikowska, A. (2019). Racism and xenophobia experienced by Polish migrants in the UK before and after Brexit vote, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(1), 61-77.
- Schewel, K. & Fransen, S. (2018). Formal Education and Migration Aspirations in Ethiopia. *Population and Development Review*, 44: 555-587.
- Schewel, K. 2019. *Moved by Modernity*. PhD Thesis. University of Amsterdam.
- Sen, A. K. (1999). *Development as Freedom*. New York, NY: Knopf.
- Skeldon, R. (1997). *Migration and development: A global perspective*. Essex: Longman.
- Sriskandarajah, D. & Drew, C. (2006). *Brits Abroad: Mapping the Scale and Nature of British Emigration*. Institute for Public Policy Research.
- Stoilova, R., & Dimitrova, E. (2017). Emigration from the Perspective of the School-to-Work Transition in Bulgaria. *Sociologicky Casopis*, 53(6), 903-933.

- Stryjakiewicz, T., Burdack, J., & Egedy, T. (2010). Institutional change and new development paths: Budapest, Leipzig, Poznan, Riga and Sofia. In: S. Musterd and A. Murie, *Making competitive cities*, 93-112. Wiley-Blackwell.
- Zelinsky, W. (1971). The Hypothesis of the Mobility Transition. *Geographical Review*, 61(2), 219-49.

Foto materiaal

- Foto Ethiopië: "gennata_maryam_houses" door Akkadium College is gelicenseerd onder CC BY-SA 2.0, zie link hier: <https://www.flickr.com/photos/136780163@N06/22940276492>
- Kaart Ethiopië : By Africa (orthographic projection).svg: User:Rei-arturderivative work Sémhur - Africa (orthographic projection).svgLocationEritrea.svg, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=8841388>
- Foto Bulgarije: "Living Block, Sofia" by dimnikolov is gelicenseerd onder CC BY-SA 2.0, zie link hier: <https://www.flickr.com/photos/36671257@N08/3471108054>
- Kaart Bulgarije: By Matankic - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=91453544>
- Foto Marokko: "Typical skyline view of a town in Morocco. Fez, Morocco" door alextorrenegra is gelicenseerd onder CC BY-SA 2.0, zie link hier: <https://www.flickr.com/photos/8536685@N07/4583770375>
- Kaart Marokko: By Flad and others (see history of original file)Seryo93 (derivative) - Own derivative from File:Morocco (orthographic projection).svg, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=41886177>
- Foto UK: "Row of council houses" door Gene Hunt is gelicenseerd onder CC BY-SA 2.0, zie link hier: <https://www.flickr.com/photos/90384027@N00/4891060521>
- Kaart UK: By Rob - Derived from:File:France (orthographic projection).svgFile:British Isles all.svg, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=31519215>

Data

- *World Bank (2022). World Development Indicators.*
<https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

↘ Links en extra materiaal

In het Engels

INTERACTIEVE WEBSITES

Co.Ke - Visual storytelling fotoproject over Keniaanse ontwikkeling en ondernemerschap

In 2009 bereikte de glasvezelkabel het land Kenia. Inmiddels heeft 89% van de Kenianen toegang tot internet. "co.ke" toont een gedetailleerd portret van jonge, handelende ondernemers van de startup-beweging in Kenia en zijn hoofdstad Nairobi. Het is een poging om gevestigde beeldpatronen van de huidige Afrikaanse berichtgeving in een breder perspectief te plaatsen en geeft een tegengeluid tegen typische verhalen waarin Afrikaanse landen als "onderontwikkeld" worden afgeschilderd.

<https://janekstroisch.de/co-ke>

DOCUMENTAIRES EN FILMS

Tomaten en hebzucht - de uittocht van Ghanese boeren

Door Elke Sasse voor Deutsche Welle

Wat hebben tomaten te maken met massamigratie? Tomaten zijn een speelbal van het mondiale handelsbeleid. Gesubsidieerde producten uit de EU, China en elders worden tegen dumpingprijzen verkocht, waardoor markten en bestaansmiddelen in

Afrika worden vernietigd. Met een focus op Ghana en Italië geeft deze documentaire unieke inzichten in hoe handelsbeleid, ontwikkelingsbeleid, ontwikkelingsprocessen en migratie met elkaar verbonden zijn in de Euro-Afrikaanse context.

<https://www.youtube.com/watch?v=rIPZ0Bev99s>

In andere talen

DOCUMENTAIRS EN FILMS

Letland: Brain Drain (Frans of Duits met Engelse ondertitels)

Letland heeft de afgelopen 20 jaar 13% van zijn bevolking verloren. Door de pandemie is er een toename van het aantal jongeren dat besluit naar huis terug te keren. Ook Brexit voedt de trend: een derde van de Letse diaspora woont momenteel nog in Groot-Brittannië. Deze ARTE.tv-documentaire geeft inzicht in de complexe dynamiek van emigratie, immigratie en terugkeermigratie in een Europese context.

<https://www.youtube.com/watch?v=amqp2gU9634>

Voices in motion: de film die het andere gezicht van migratie laat zien (Taal: Spaans met Engelse ondertitels)

Geproduceerd door de Friedrich Naumann Stichting Madrid

In Barcelona is 28% van de inwoners geboren in een ander land dan Spanje. In tijden van crisis proberen haatzaaiende toespraken migratie als zondebok te gebruiken.

Migranten dragen echter in hoge mate bij aan de economische, sociale en culturele ontwikkeling van moderne samenlevingen. Deze documentaire toont de verhalen van vijf mensen met een migratie-achtergrond: Een acteur, een ondernemer, een gepromoveerde die migrantenprofessionals begeleidt, een dichter en een activist spreken over hoe zij bijdragen aan hun samenleving en eisen een betere erkenning en acceptatie van mensen, los van waar ze vandaan komen.

<https://globalcad.org/en/2022/09/21/voices-in-motion/>